

ISSN: 2687-220X

NOVUS ORBIS

Journal of Politics and International Relations
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

Kitap İncelemesi Robotların Yükselişi: Yapay Zekâ ve İşsiz Bir Gelecek Tehlikesi

Sena Nadide Kaya

Yüksek Lisans Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi,
ORCID: 0000-0001-5505-1444

Bu makaleye atıf için / To cite this article:

Kaya, S. N. (2022). Kitap İncelemesi Robotların Yükselişi: Yapay Zekâ ve İşsiz Bir Gelecek Tehlikesi. *Novus Orbis: Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 4 (1), 115-119.

Makalenin Geliş Tarihi // Received: 07.03.2022

Düzeltilme Tarihi // Revised: 19.04.2022

Yayına Kabul Tarihi // Accepted: 26.04.2022

www.dergipark.org.tr/novusorbis

KİTAP İNCELEMESİ / BOOK REVIEW

**ROBOTLARIN YÜKSELİŞİ:
YAPAY ZEKÂ VE İŞSİZ BİR GELECEK
TEHLİKESİ**
Martin Ford

(Çev. Cem Duran)

(Rise of the Robots: Technology and the Threat of a Jobless Future)
Kronik Kitap, 2018

Sena Nadide KAYA*

Makalenin Geliş Tarihi // Received: 07.03.2022

Düzeltilme Tarihi // Revised: 19.04.2022

Yayına Kabul Tarihi // Accepted: 26.04.2022

Dünyanın önde gelen fütürist yazarlarından biri olan Martin Ford; *New York Times* dergisinde çok satanlar listesine giren yazarlardan biri olmasının yanı sıra; yapay zekâ ve robotik gelişim üzerine ekonomik ve toplumsal inceleme çalışmaları da yapmaktadır. İncelemekte olduğumuz kitabı ile de **2015 Financial Times** ve **McKinsey En İyi İş Kitabı** ödülünü kazanmıştır. Yazar ve araştırmacı kimliğinin yanı sıra girişimci kimliğiyle işin mutfağında da yer almaktadır.

Robotların Yükselişi: Yapay Zekâ ve İşsiz Bir Gelecek Tehlikesi eserine baktığımızda, Ford'un anlatımında daha önceki araştırmalarının izleri kolayca fark edilmektedir. Eserin genel yapısına bakıldığında, Ford yeniden alevlenen yapay zekâ konusundaki karmaşayı yalın ve anlaşılır bir üslupla ele almakta ve ekonomik alan ile ilgili bağlarını da örneklerle güçlendirmektedir. Mühendislik ve fen bilimleri dışında

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, ORCID: 0000-0001-5505-1444, senanadidekaya@gmail.com

multidisipliner araştırmacılara veya konuya ilgi duyan temel seviyedeki okuyuculara da bir çerçeve oluşturduğunu belirtmek gerekmektedir. **Robotların Yükselişi: Yapay Zekâ ve İşsiz Bir Gelecek Tehlikesi** on bölüm olarak kurgulanmıştır. Ford bu kitabında;

- Geleceğin meslekleri nedir?
- Geleceğin iş gücü ne kadar olacaktır ve bu iş gücünü kimler karşılayacaktır?
- Gelecek sonsuz refah mı yoksa vahşi bir eşitsizlik ve ekonomik güvensizlik mi getirecektir?

sorularına yanıtlar aramaktadır.

Giriş bölümünde, teknolojinin, insanoğlunun tarihsel kırılma noktasına sebep olduğu ve bu devrimde ilerlediği anlatılmaktadır. Sanayileşme devrimi ve otomasyon ivmesi, üretim sektöründe insan gücünün yerini makinenin almasına neden olmuştur. Ford insanoğlunun gelişmesinde doğal bir süreç olarak nitelendirdiği ekonomik buhranları; sancılı geçiş olarak ifade etmekte ve bunun da yok olmak yerine katlanarak artacağını vurgulamaktadır. Ford, yapay zekâ sayesinde hayatı kolaylaştıran teknolojinin günümüzde her alana sirayet ediyor olmasına ve robotlar hakkında geliştirilen komplo teorilerinin gerçeğe dönüşme endişesine vurgu yapmaktadır. Ayrıca yazar, insan gücünün yerini makinelerin tamamen almasıyla beraber tüm çalışanların bu durumdan etkileneceğini belirterek, söz konusu endişesinde haklılık payının olabileceğini söylemektedir.

Ford'un çalışmasının ilk bölümü; **Otomasyon Dalgası**dır. Çalışmanın bu bölümde altı ayrı alt başlıkla sektörlerin robotlaşması analiz edilmektedir. Analiz çalışmasında Amerika Birleşik Devletleri temelinde fast food şirketlerini temel alan Ford, ilk başta yarı zamanlı iş imkânı olarak görülen şirketlerin zaman içerisinde artan işsizliğe bağlı olarak tam zamanlı iş alanına dönüştüğünü ancak otomasyon üzerine yapılan çalışmaların öncelikli olarak bu şirketlerde uygulanması ile birlikte on yıldan daha kısa bir sürede tamamen insan gücünün yerini alacağı sonucuna ulaşmıştır. Ford, otomasyonun işverenin kârını arttırırken, işçi açığının büyümesine neden olarak kendi içerisinde bir paradoks yarattığı vurgusunda bulunmakta ve kısa sürede daha fazla üretimin olmasına rağmen karşılığında bunu arz edecek bir ekonomik gücün yok olmasının hangi yararı sırtladığı bilinmezinin altını çizmektedir.

Bu Sefer İşler Farklı Mı? başlığıyla ikinci bölümde Ford, İkinci Dünya Savaşı sonrası ile bugünün ekonomisi arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından teknoloji, insan hakları ve silahlanma devrimlerini tek

bir çatıda birleştiren **Üçlü Devrim Raporunun**, savaş sonrası ekonomik endişenin en tepe noktasının bir ürünü olduğunu belirtmektedir. Raporun dikkat çeken bir özelliği ise 1929 Ekonomik Buhranının ardından gün yüzüne çıkan gelir eşitsizliğinin yanına yeni ekonomi terimleri üretmesine neden olacak herhangi bir işaretin ortada olmamasıdır. Ford yedi ekonomik eğilimi, emek gücünün tükenmesi karşılığında işveren gücünün giderek kazanması olarak özetlenmektedir.

Üçüncü bölümde; Ford, **Moore Yasası** ile bilgi teknolojisinin yıkıcı gücüne değinmektedir. **Moore Yasası** bilgisayar biliminde temel kural olmasının yanı sıra geliştirilen her yeniliğin bir sonraki aşamada katlanarak ilerleyeceğini de ifade etmektedir. Ford, **Moore Yasası** ile birlikte çalışmanın giriş bölümünde de değindiği üzere köle insanlar teorisinin diri tutularak sermaye sahiplerinin kazançlarını arttırırken, gelir eşitsizliğinin git gide artacağını okuyucunun dikkatine sunmaktadır. Ford çözüm yolu olarak karşılaştırmalı üstünlük teorisini bir başka ifadeyle, yetenekli olduğumuz konularda yetkinliklerimizi arttırarak iş olanağı yaratılmasını öne sürmektedir.

Çalışmanın önceki bölümlerinden farklı olarak dördüncü bölümde, Ford beyaz yakalı olarak nitelendirilen iş gücünün de tehdit altında olduğunu vurgulamaktadır. Ford kalifiyeli ya da kalifeyesiz her sektörün gelişen bilgi teknolojisi karşısında farklı olmadığını; otomasyon sonucu ile beden gücü ve zihin gücü arasındaki ayrımı da robot makinelerde tek bir çatı altında toplandığına dikkat çekmektedir. Ford, büyük veri ve makine öğrenmesinin gelişimiyle yaratıcılık, hayal gücü ve zekâ gibi insanı bir adım öne çıkaran özelliklerin de zamanla robotlar karşısında anlamsızlaşacağı gerçeğini okurlarına anlatmaktadır. Bilgi teknolojisinin gelişiminin en iyi örneklerinden birinin **DeepBlue** olduğundan bahseden yazar, **Deepblue**'nun, Dünya Satranç Şampiyonu Kasparov'u satranç müsabakasında yenmesiyle aslında insan zihninin sınırlı olduğunun kanıtlandığını belirterek insanların yerini robotlar alabilir mi? sorusuna delil olarak sunmaktadır.

Çalışmanın bu bölümüne kadar devlet ve özel sektör üzerindeki iş gücü tehdidine odaklanan Ford, beşinci bölümde eğitim alanını ele almaktadır. Özellikle yükseköğretimde hissedilen tehdidin çıkış noktasını internet üzerinden yapılan ücretsiz dersler oluşturmaktadır. Küresel ölçekli üniversitelerden pilot çalışma olarak yapay zekâ aracılığıyla yapılan deneme dersleri, tüm dünyanın dikkatini çekmiş ve rekor sayıda katılım gerçekleşmiştir. Ford, bu heyecanın çok uzun vadeli olmadığını ve kısa sürede katılımlarda düşüş yaşandığını belirtmektedir. Ford, bu kısa süreli yaşanan

heyecanın aslında insanların eğitim tekelinde bile olsa tamamen teknoloji temelli eğitime açık olmadığını kanıtlandığını ince bir detay olarak belirtmektedir. Bu gelişme kısa süreli bir heyecan yaratsa da küresel ve yerel üniversitelerde korku iklimini yaratmıştır. Ford, sınırlı olmak koşuluyla eğitimde teknolojiden yararlanmaya sıcak bakan akademinin tamamen kendisini teknolojiye teslim etmekte istekli olmayacağını belirtmektedir. Her ne kadar herkese eşit eğitim hakkı düşüncesi ütopyik olmaktan çıkıyor olsa da bu beraberinde akademik çalışmalarda düşüşe, gelir eşitsizliğine bağlı olarak eşit eğitim hayaline mesafe yaratmaktadır.

Çalışmanın altıncı bölümünde sağlık sektörüne değinen Ford, önceki bölümlerde karamsar bir tablo çizerken; sağlık sektöründe yaşanan otomasyon sürecini daha aydınlık olarak nitelendirmektedir. Bilgi teknolojisinde yaşanan gelişmelerin sağlık sektörüne en büyük katkısının, daha az test ve ekipman kullanılarak daha hızlı sonuçlar alındığını belirten Ford, uzayan yaşam süresine paralel olarak özellikle yaşlı bakımında yaşanan istihdam açığını robotlarla kapatmaya çalışmaya başlayan gelişmiş ülkeler başta olmak üzere, ilerleyen yıllarda tüm dünya üzerindeki hastanelerin giderlerinin katlanarak yük yaratıyor olmasının da gözden kaçırılmaması gereken bir detay olduğunu altını çizmektedir.

Ford çalışmasının son kısımlarına doğru, otomasyonun günümüzdeki örneklerini ele alarak insanoğlunun tepkisini analiz etmeye çalışmaktadır. Sürücüsüz araçlar üzerinde denemeler yapılması, üç boyutlu yazıcılarla sadece nitelikli materyallerin üretilmediğini aynı zamanda insan organı üretilmesine yönelik de çalışmaların olduğunu belirten Ford; teknolojinin nereye varacağı konusunda heyecanlı olan insanoğlunun, tamamen kendini teslim etmekte istekli olmayacağını, en basitinden insanların araba kullanma zevkinden vazgeçmesinin çok mümkün olmadığı sonucuna vardığını belirtmektedir. Ayrıca tüm endüstriyel ürün ve araçlarda yaşanan gelişmelerin kamudaki adaptasyonu için bir süre gerektiği ve kanun koyucuların yerel veya küresel ölçekte atacakları adımların neler olacağı konusundaki belirsizliğin büyük olduğunu da vurgulamaktadır.

Ford, gelişen bilgi teknolojisi karşısında üretim ve hizmet aşamasının risk olup olmadığını da ele almaktadır. Üretim veya hizmet bandında yer alan her bir iş gücü aynı zamanda ekonomi çarkının odak noktası olan tüketiciyi ifade etmektedir. Otomasyonun sonucu olarak işsizlikte yaşanacak derinleşmenin, talebe ket vuracağını ve bu nedenle üretimin duracağını belirten Ford, kazananı olmayan bir ikilem yaratılacağını ifade etmektedir. Ford, bu ikilemden kurtulmak

için çözüm arayışına şimdiden başlanmış olmasına rağmen, ekonominin devamlılığı üzerine yapılan tartışmaların sonuca ulaşmaktan uzak olduğunu belirtmektedir.

Ford, dokuzuncu bölümde güncel ve yakın gelecekte bir adım daha öteye geçerek, okuyucusunu yapay zekânın ilerisini irdelemeye davet etmektedir. İnsan zekâsıyla tamamen eş değer bir yapay zekânın mevcut olan teknoloji ile mümkün olmadığını belirten Ford, bu durumun gerçekleşmesinin uzak olduğunu altını çizmektedir. Çalışmanın önceki bölümlerindeki **Moore Yasası**ndan yola çıkarak, yapay zekânın gelişmesiyle insan zekâsının üstüne çıkılmasının imkânsız olmamasına da dikkat çeken Ford, hayal edilmesi güç olan bir gerçekliğin bilim insanlarının hayal dünyasında doğmayı beklediğini iddia etmektedir.

Ford, önceki bölümlerde ifade ettiği üzere, bilgi teknolojisinin gelişmesiyle meydana gelecek işsizlik sorunlarına sunduğu çözüm önerilerini son bölümde ele almaktadır. Teknoloji gelişimi, yeni iş olanakları sağlamasına rağmen, bunun pastada küçük bir dilime karşılık gelmesinin bir çözüm olmasına imkân vermediğini itiraf etmektedir. Bir başka çözüm olarak otomasyonda yaşanan gelişmenin kısıtlanmasını dile getiren Ford, bunun kesin bir çözüm olmadığını kabul etmektedir. Yazar son çözüm önerisi olarak temel gelir garantisini öne sürmektedir. Temel gelir garantisi, tüm insanların, asgari olmak kaydıyla temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ücret almasıdır. Ford temel gelir garantisi çözüm önerisini açıklarken, sakıncalı olduğunu da saklamamaktadır. Ford, 2018 yılında okuyucunun beğenisine sunduğu Robotların Yükselişi: Yapay Zekâ ve İşsiz Bir Gelecek Tehlikesi kitabıyla, bilgi teknolojilerinin yarattığı mevcut ve muhtemel sorunları ve çözüm önerilerini aktarmış ve böylece teknoloji ve ekonominin bulunduğu literatüre önemli bir referans kazandırmıştır.